

21 / Dědečkův deník

Deník ležel schovaný mezi složeným oblečením. Formát skromný, standardní německý sešit. Jazyk: úřední němčina, nikoli z donucení, ale z přesvědčení. Písmo pečlivé, rovnoměrné, očištěné od výkyvů, jaké způsobují emoce. Nebylo zcela zřejmé, jde-li o vzpomínky, nebo prosté záznamy. Věty byly ukotvené v čase i prostoru, ale beze stopy osobní přítomnosti. Hovořily o přesunech, nutnosti kázně, disciplíně jako podmínce pořádku. O operacích, které nebyly popsány, jen zaevidovány. O čistkách, jimž nepředcházelo vysvětlení. O opatřeních ve vsích, jejichž jména neznala z atlasu, ještě než si je osvojila v deníku z vyprávění o popravách.

Podtrženo sečteno: styl byl věcný, jazyk mechanický, jako by měl popisovat přesuny zásilek nebo plnění výrobního plánu:

„29. září 1941. Ráno mlha, sychravo. Příchod na místo v 06:15. Skupina vedena k hřbitovní zdi. Před námi židovské obyvatelstvo, kolona se táhla v délce cca 300 m. Zahájena selekce majetku. Třídění: doklady, šperky, klíče, obuv. U jednoho kusu zjištěn zlatý chrup, extrahován na místě. Voják vpravo ode mě zajistil náramek z dětské ruky. Dítě reagovalo hystericky, utiшено ranou. Střelba zahájena v 18:00. Člen komanda –nevolnost, přebírám jeho místo na přímý pokyn, jiní z našich pouze v záloze. Přiděleno stanoviště 5, pozice u kamenného výčnělku. První skupina: 15 osob, převážně dospělí muži, dva mladiství. Instrukce: mířit na oblast krční páteře, minimalizovat spotřebu munice. Pád do vrstvy na předchozí. Jeden muž padl mimo osu, eliminován zblízka. Zásah přesný. Do 01:00 následujícího dne: 23 skupin. Jsem opět přidělen jako jediný. Odhadovaný počet zásahů: 160–190. Včetně dětí: cca 40. U několika jednotek zjištěno pevné držení, matky děti nepustily ani po exekuci. Oddělování až poté, co byla matka mrtvá. Zvláštní případ po oddělení: dívka s pevně spleteným copem. Bránila se. Uchopení za cop, míření shora. Účinné.“

Text neobsahoval emoce, výhrady ani otázky. Jen evidenci úkonů, které zjevně nepodléhaly pochybnosti. Jazyk nevypovídá o vině, ale o proceduře.

„Ve 02:00 byl vydán rozkaz k návratu na lokalitu. Velitel Blobel hlásil zdržení v harmonogramu. Důvod: přetrvávající pohyb v prostoru rokliny. Na místě zjištěna přítomnost živých jedinců, příznaky dechové aktivity, sténání, nekoordinovaný pohyb. Rozkaz: finální likvidace. Výstroj: pistole ráže 9 mm. Cíl: eliminace reziduálního odporu. Kontakt s terčem minimální, odpor nízký. Celkový součet v sektoru během noční směny: 312 jednotek. Děti: 92. Těhotné ženy nezařazeny zvlášť. Po třetí sadě zásahů ztráta rozlišovací schopnosti: těla přešla ve sloučenou strukturu, končetiny, hlavy. Pach shodný s porážkou zvířat, avšak s vyšší tělesnou teplotou. Další jednotlivec z jednotky vykazoval zvracení. Vlastní reakce: stabilní. Požití alkoholu. Dokončení operace v 05:00. Stav lokality: naplněno. Těla vrstvena. Sekundární pohyby vyžádaly úpravu rozmístění. Odměna: cigareta, sušenka. Závěr: byl vydán příkaz k mlčenlivosti. Nejevil se jako nutný.“

22 / Ztráta důvěry

Po Babím Jaru přišly Trawniki. Výcvikový prostor SS s ambicí stát se institucí. Trawníční muži byli většinou ukrajinští kolaboranti, různorodí ve své minulosti, jednotní ve své budoucnosti. Někteří sadisté od počátku, jiní si k tomu došli. Část z nich pouze mírně kolísala v odolnosti, dokud nepochopila, že slabost se v tomto kontextu nevyplácí. On se mezi nimi ztratil snadno. Byl vyškolen v tom, co dělal dřív, jen tentokrát s razítky, pod dekretem, s metodikou.

Slovo Trawniki se opakovalo. Také Gross-Rosen. A mezi nimi obraty jako z úředního hlášení: „ztráta důvěry“, „převeden jako pracovní kádr“, „osobní věci ponechány“, jméno příslušníka SS, u něhož došlo k incidentu a kterého zranil. Nic, co by připomínalo výčitku. Ani stín doznání. Zkrátka pečlivě vedený soupis, v němž fakta zůstávala chladná a jazyk